

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 20/02

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. mája 2003 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho prerokoval prijatú sťažnosť JUDr. D. V., bytom B., zastúpenej advokátom JUDr. J. D., DrSc., B., vo veci porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 23/98 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 23/98 p o r u š i l právo JUDr. D. V., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava IV p r i k a z u j e , aby vo veci žaloby JUDr. D. V. o ochranu osobnosti konal bez zbytočných prieťahov.

3. JUDr. D. V. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava IV povinný jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. JUDr. D. V. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 12 000 Sk (slovom dvanásťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava IV povinný vyplatiť na účet advokáta JUDr. J. D., DrSc., B., č. účtu 0190857178/0900, vedený v Slovenskej sporiteľni, a. s., Bratislava, do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) uznesením z 13. marca 2002 sp. zn. I. ÚS 20/02 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť JUDr. D. V., bytom B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. D., DrSc., a ním poverenou advokátkou JUDr. E. Cs., obaja so sídlom B., v ktorej sťažovateľka namietala porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 23/98.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla, že podala miestne nepríslušnému Okresnému súdu Bratislava II žalobný návrh na ochranu osobnosti. Okresný súd Bratislava II podľa tvrdenia sťažovateľky *„vec postúpil 12. 12. 1997 miestne príslušnému Okresnému súdu Bratislava IV“*, pričom podľa názoru sťažovateľky *„žaloba bola tomuto súdu doručená 15. decembra 1997“*. K porušeniu základného práva sťažovateľky nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy malo dôjsť tým, že: *„Okresný súd Bratislava IV žalobu pridelil sudkyňi JUDr. T. P., ktorá podľa rozvrhu prác na Okresnom súde Bratislava IV nebola zákonnou sudkyňou v pridelenej veci.“* V doplnení svojej sťažnosti z 26. júla 2002 sťažovateľka dodala, že: *„Zákonným sudcom sa mal stať sudca Okresného súdu Bratislava IV určený podľa rozvrhu práce Okresného súdu Bratislava IV“*

pre rok 1997. Namiesto toho Okresný súd Bratislava IV pridelil žalobu D. V. podľa rozvrhu práce pre rok 1998.“

Z predmetnej sťažnosti a jej doplnení ďalej vyplýva, že k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy dochádza tým, že Okresný súd Bratislava IV od doručenia žaloby sťažovateľky nenakladá s ňou tak, ako je povinný postupovať podľa Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Podľa sťažovateľky Okresný súd Bratislava IV vo veci sp. zn. 9 C 23/98 mal zákonom ustanovenú povinnosť urobiť prvý úkon do 15. januára 1998. O merite veci v súlade so zákonom mal rozhodnúť najneskôr 15. decembra 1998. Okresný súd Bratislava IV podľa sťažovateľky ani jednu zo zákonných lehôt nedodrжал a jeho úkony vo veci sp. zn. 9 C 23/98 predstavujú „zmes oneskorenej činnosti, nesprávnej činnosti a nečinnosti“, a to všetko má za následok porušenie práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Vo svojej sťažnosti sťažovateľka uviedla a listinami zdokumentovala, že ohľadom predmetnej veci vyčerpala aj právne prostriedky nápravy tým, že na prietahy v predmetnom konaní podala opakovane sťažnosti podľa § 17 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov.

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd jej sťažnosť po predbežnom prerokovaní prijal na ďalšie konanie a po jej prerokovaní o sťažnosti takto rozhodol:

„1. Právo JUDr. D. V. nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi priznané čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v konaní pred Okresným súdom Bratislava IV vo veci 9 C 23/98 porušené bolo.

2. Právo JUDr. D. V. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov priznané čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní pred Okresným súdom Bratislava IV vo veci 9 C 23/98 porušené bolo.

3. Ústavný súd Slovenskej republiky podľa čl. 127 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky prikazuje Okresnému súdu Bratislava IV, aby vo veci 9 C 23/98 upustil od ďalšieho porušovania práva JUDr. D. V. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a aby o jej žalobe rozhodol do dvoch mesiacov od vyhlásenia tohto rozhodnutia.

4. Ústavný súd Slovenskej republiky podľa čl. 127 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky priznáva JUDr. D. V. primerané finančné zadostučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava IV povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

V rámci prípravy pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu k opodstatnenosti prijatej sťažnosti (ďalej len „sťažnosť“) písomne vyjadril Okresný súd Bratislava IV listom z 28. mája 2002 č. Spr. 3280/02.

Okresný súd Bratislava IV vo svojom stanovisku zrekapituloval podstatné skutočnosti týkajúce sa konania vedeného pred ním pod sp. zn. 9 C 23/98.

K námietke porušenia základného práva na zákonného sudcu uviedol, že návrh vo veci samej bol Okresnému súdu Bratislava IV doručený 19. januára 1998, bol zapísaný do oddelenia 9 C a spis bol pridelený sudkyňi JUDr. T. P., ktorá bola podľa rozvrhu práce na rok 1998 poverená vybavovaním agendy ochrany osobnosti. Na základe uvedeného dospel k záveru, že právo sťažovateľky na zákonného sudcu porušené nebolo.

Naopak, k námietke porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov uviedol, že v predmetnej veci sú prietahy v konaní, najmä z príčin objektívnych súvisiacich s práceneschopnosťou zákonnej sudkyne (v dňoch od 23. mája 2001 do 6. júla 2001 a od 16. apríla do 5. mája 2002). Plynulosť konania je negatívne ovplyvňovaná aj vysokým nápadom vecí a nedostatočným obsadením sudcovských funkcií a navrhol, aby: „sťažnosť JUDr. V. bola kvalifikovaná ako nedôvodná“.

K stanovisku Okresného súdu Bratislava IV sa vyjadrila sťažovateľka, ktorá zotrvala na svojich námietkach porušenia označených základných práv.

Dňa 8. októbra 2002 poveril JUDr. J. D., Dr.Sc., zastupovaním v tejto veci JUDr. E. Cs., B., ktorá 12. mája 2003 uplatnila nárok sťažovateľky na trovy právneho zastúpenia.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť

prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu dotknutého súdneho spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd ku dňu vydania tohto nálezu zistil nasledovný priebeh a stav konania vo veci vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 9 C 23/98:

Dňa 1. decembra 1997 podala sťažovateľka žalobu o ochranu osobnosti na Okresný súd Bratislava II proti trom žalovaným.

Dňa 12. decembra 1997 sudkyňa Okresného súdu Bratislava II upravila kanceláriu tohto súdu, aby bol spis z dôvodu miestnej nepríslušnosti postúpený miestne príslušnému Okresnému súde Bratislava IV (č. 1. 6) s pokynom: „oznám odporcovi 1, 2, a 3, že z dôvodu miestnej nepríslušnosti som vec dňa 12. decembra 1997 odstúpila na Okresný súd Bratislava IV s tým, že po vrátení doručeníek spis na adresu hore.“ Prípis číslo: 21 C 263/97 zo 17. decembra 1997 bol doručený Okresnému súde Bratislava IV 17. decembra 1997, z prijímacej pečiatky Okresného súdu Bratislava IV však vyplýva, že k prípisu nebol pripojený aj spis. Z doručeníek pritom ústavný súd zistil, že Okresný súd Bratislava II mal vykázané kompletne doručenie prípisu až v mesiaci január 1998.

Dňa 19. januára 1998 bol uvedený prípis opätovne doručený Okresnému súde Bratislava IV (č. 1. 7), pričom z prijímacej pečiatky Okresného súdu Bratislava IV vyplýva, že k prípisu bol pripojený aj predmetný spis. Z registra oddelenia 9 C Okresného súdu Bratislava IV vyplýva, že vec bola zapísaná do registra 19. januára 1998.

Dňa 25. februára 1998 sťažovateľka požiadala o zaslanie poštovej poukážky za účelom zaplatenia súdneho poplatku.

Dňa 28. apríla 1998 Okresný súd Bratislava IV vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý aj zaplatila. Napriek tomu Okresný súd Bratislava IV uznesením z 24. júla 1998 konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku zastavil, uvedené uznesenie však

bolo na základe odvolania sťažovateľky uznesením z 21. januára 1999 zrušené vzhľadom na to, že odvolací dôvod sťažovateľky, že súdny poplatok zaplatila, bol dôvodný.

Dňa 11. mája 1999 bol vydaný pokyn na zaslanie žaloby odporcom s výzvou na vyjadrenie.

Dňa 20. októbra 1999 sa konalo v poradí prvé pojednávanie vo veci, ktoré bolo pre ospravedlnenie právnej zástupkyne žalobcu v 3. rade odročené na 8. december 1999.

Dňa 8. decembra 1999 sa konalo v poradí druhé pojednávanie vo veci, kde prítomní predniesli svoje návrhy. Pojednávanie bolo odročené na 23. február 2000.

Dňa 23. februára 2000 sa konalo v poradí tretie pojednávanie vo veci, na ktorom bolo žalovanému v 3. rade krátkou cestou doručené doplnenie návrhu sťažovateľkou zo 14. februára 2000. Pojednávanie bolo odročené na 22. marec 2000.

Dňa 22. marca 2000 sa konalo v poradí štvrté pojednávanie vo veci, ktoré bolo odročené na 26. apríl 2000.

Dňa 27. marca 2000 Okresný súd Bratislava IV požiadal Fond národného majetku Slovenskej republiky o predloženie kópií zmlúv za účelom vykonania dôkazu, ktoré boli doručené 18. apríla 2000.

Dňa 26. apríla 2000 sa konalo v poradí piate pojednávanie vo veci, na ktorom bola vypočutá svedkyňa JUDr. S. Č. Pojednávanie bolo odročené na 24. máj 2000.

Dňa 24. mája 2000 sa konalo v poradí šieste pojednávanie vo veci, na ktorom bol vypočutý žalovaný v 2. rade. Pojednávanie bolo odročené na neurčito.

Dňa 20. septembra 2000 sťažovateľka oznámila súdu zmenu adresy a požiadala o vytýčenie pojednávania.

Dňa 27. septembra 2000 sťažovateľka požiadala o odňatie veci JUDr. T. P., pričom 9. januára 2001 Okresný súd Bratislava IV vyzval sťažovateľku, či sa má jej podanie považovať za námietku zaujatosti.

Dňa 26. februára 2001 Okresný súd Bratislava IV požiadal Fond národného majetku Slovenskej republiky o predloženie organizačného poriadku, ktorý bol doručený 16. marca 2001.

Dňa 4. júla 2001 právna zástupkyňa žalovaného v 3. rade oznámila jeho zánik a zánik svojho oprávnenia na zastupovanie, na základe čoho Okresný súd Bratislava IV

vyzval žalobkyňu na vyjadrenie k tejto skutočnosti, ktoré sťažovateľka vykonala 17. septembra 2001.

Dňa 2. novembra 2001 sťažovateľka doplnila návrh tak, že označila ďalšieho žalovaného v 4. rade.

Dňa 12. novembra 2001 sa konalo v poradí siedme pojednávanie vo veci, na ktorom Okresný súd Bratislava IV pripustil vstup žalovaného v 4. rade do konania a pojednávanie odročil na neurčito s tým, že žalovanému v 4. rade bude doručovaný návrh.

Dňa 23. apríla 2002 bol na majetok odporcu v 4. rade vyhlásený konkurz.

Dňa 30. apríla 2002 sťažovateľka požiadala o „vylúčenie prerokovania návrhu voči žalovaným v 3. a 4. rade na samostatné konanie“.

Dňa 4. júla 2002 správca konkurznej podstaty žalovaného v 4. rade oznámil prerušenie konania vzhľadom na vyhlásenie konkurzu na majetok žalovaného v 4. rade.

Dňa 15. júla 2002 sa konalo v poradí ôsme pojednávanie vo veci, na ktorom sťažovateľka podala návrh na pripustenie zmeny petitu voči žalovanému v 2. rade. Pojednávanie bolo odročené na neurčito.

Dňa 23. júla 2002 Okresný súd Bratislava IV zaslal žalovanému v 2. rade návrh na pripustenie zmeny petitu s výzvou na vyjadrenie. Vyjadrenie žalovaného v 2. rade bolo Okresnému súdu Bratislava IV doručené 8. augusta 2002.

Dňa 9. decembra 2002 sa konalo v poradí deviate pojednávanie vo veci, na ktorom súd pripustil zmenu petitu a čiastočným rozsudkom rozhodol, že konanie voči žalovanému v 1. rade zastavil, žalobu voči žalovanému v 2. rade zamietol, prejednanie žaloby voči žalovanému v 3. a 4. rade vylúčil na samostatné konanie.

Dňa 27. februára 2003 bol rozsudok doručený sťažovateľke, ktorá sa voči nemu podaním zo 14. marca 2003 odvolala.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal (...).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

K námietke porušenia základného práva na zákonného sudcu
podľa čl. 48 ods. 1 ústavy

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podstata námietky sťažovateľky vo vzťahu k námietke porušenia práva na zákonného sudcu spočíva v tom, že žaloba bola Okresnému súdu Bratislava IV doručená 15. decembra 1997, a preto zákonným sudcom sa mal stať sudca určený rozvrhom práce na rok 1997. Namiesto toho Okresný súd Bratislava IV pridelený žalobu sťažovateľky podľa rozvrhu práce na rok 1998, čím porušil právo sťažovateľky na zákonného sudcu.

Pri vymedzení obsahu práva na zákonného sudcu ako neopomenuteľnej podmienky spravodlivého procesu sa mohol ústavný súd oprieť o svoju doterajšiu judikatúru, právnu doktrínu a súdnu prax iných súdov.

Zákonným sudcom je sudca, ktorý spĺňa zákonom ustanovené predpoklady pre funkciu sudcu, bol pridelený na výkon funkcie k určitému súdu, ktorého funkcia nezanikla a ktorý je určený na prejednanie tej-ktorej veci rozvrhom práce súdu, na ktorom ako sudca vykonáva svoju funkciu (napr. I. ÚS 8/94, II. ÚS 15/96, II. ÚS/97).

Splnením týchto podmienok sa garantuje právo na zákonného sudcu, ktorého podstata spočíva v ochrane pred svojvoľným či účelovým obsadzovaním súdu ad hoc, pretože predstavuje pre každého účastníka rovnako cennú záruku, že o jeho veci budú rozhodovať sudy a sudcovia podľa vopred daných zásad tak, aby bola zachovaná zásada pevného pridelovania súdnej agendy (porovnaj nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 232/95).

Z časti II. tohto nálezu vyplýva, že predmetný spis obsahujúci aj samotný žalobný návrh o ochranu osobnosti bol Okresnému súdu Bratislava IV doručený v roku 1998, a nie v roku 1997, ako sa mylne domnieva sťažovateľka. V roku 1997 bolo Okresnému súdu Bratislava IV zrejme omylom doručené iba oznámenie určené odporcovi 1, 2, a 3, že z dôvodu miestnej nepríslušnosti bola vec odstúpená tomuto miestne príslušnému okresnému súdu. Sťažovateľka pre svoje tvrdenia neponúkla žiadne dôkazy, ktoré by svedčili o opaku. Vec bola preto správne pridelená podľa Rozvrhu práce Okresného súdu Bratislava IV na rok 1998. Je totiž zrejmé, že vec mohla byť na Okresnom súde Bratislava IV pridelená až po doručení žaloby nachádzajúcej sa v spise, pretože až týmto okamihom sa na Okresnom súde Bratislava IV začalo konanie. Nakoniec, až na základe poznania obsahu žaloby (spisu) je možné zistiť, čo je predmetom konania a o akú vec z hľadiska kategorizácie podľa rozvrhu práce ide, a až potom možno vykonať pridelenie veci sudcovi určenému podľa rozvrhu práce.

Z Rozvrhu práce Okresného súdu Bratislava IV na rok 1998 ústavný súd zistil, že prejednáváním žalôb o ochranu osobnosti bola v roku 1998 poverená sudkyňa JUDr. T. P., ktorej bola aj vec pridelená.

Vzhľadom na to, že rozhodné skutočnosti tvrdené sťažovateľkou, od ktorých odvodzovala porušenie základného práva na zákonného sudcu, sa ukázali ako neopodstatnené, pričom ústavný súd zistil, že vec bola pridelená a prejednáva ju sudkyňa správne určená rozvrhom práce na rok 1998, ústavný súd dospel k záveru, že základné právo sťažovateľky nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy porušené nebolo.

Okrem uvedeného z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv alebo slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých sa namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02). Z uvedeného vyplýva, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prislúcha právomoc ústavnému súdu zaoberať sa porušením základného práva alebo slobody za predpokladu, že právna úprava takémuto právu neposkytuje účinnú ochranu (mutatis mutandis I. ÚS 78/99). Podstatou účinnej ochrany základných práv a slobôd občana je okrem iného aj opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k tomu základnému právu alebo slobode, porušenie ktorých sa namieta, a ktorý jej umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (I. ÚS 36/96).

Keďže v danom prípade v prebiehajúcom občianskoprávnom konaní sťažovateľka v systéme všeobecného súdnictva má k dispozícii účinné právne prostriedky nápravy, a teda na ochranu označeného základného práva môže uplatniť všetky námietky, ktoré teraz v konaní pred ústavným súdom vo vzťahu k čl. 48 ods. 1 ústavy, ktorého porušenie namieta, uplatnila (mutatis mutandis I. ÚS 115/02), predmetná sťažnosť bola podaná predčasne, čo je okolnosť, ktorá vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ústavy vylučuje právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o uplatnených námietkach porušenia označeného základného práva.

K námietke porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov (...).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa zásadne naplní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (II. ÚS 26/95).

Sťažovateľka založila svoje tvrdenie o porušení jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov predovšetkým na ustanovení § 200i OSP, na základe ktorého v čase podania tejto sťažnosti bol súd povinný vo veci ochrany osobnosti konať o veci samej najneskôr do 30 dní od podania žaloby a rozhodnúť vo veci ochrany osobnosti najneskôr do jedného roka od podania žaloby. K tomu ústavný súd pripomína, že pojem „zbytočné priet'ahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý nemožno vykladať a aplikovať len s ohľadom na v zákone ustanovené lehoty na vykonanie tohto ktorého úkonu súdu alebo iného štátneho orgánu. Pri posúdení, či došlo alebo nedošlo k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd na takéto lehoty síce prihliada, ale ich nedodržanie automaticky nevyvoláva porušenie uvedeného základného práva, pretože aj v týchto prípadoch sú rozhodujúce všetky okolnosti danej veci. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa ani v týchto prípadoch totiž postup dotknutého štátneho orgánu nemusí vyznačovať takými významnými priet'ahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné priet'ahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00). Ak je na jednej strane všeobecný súd viazaný v zákone ustanovenými lehotami na vykonanie procesného úkonu, na druhej strane ich dodržanie nemôže mať za následok porušenie základných zásad civilného procesu, ktoré sú nevyhnutným predpokladom realizácie širšieho základného práva – práva na spravodlivý proces, ktoré majú účastníci konania zaručené v ustanoveniach siedmeho oddielu druhej hlavy ústavy a v príslušných medzinárodných zmluvách o ľudských právach, ktoré majú prednosť pred zákonom (čl. 154c ods. 1 ústavy). V tomto zmysle právo na prerokovanie

veci bez zbytočných prietáhov a právo na spravodlivý proces nemožno stavať proti sebe ani ich od seba oddeľovať. Porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v zmysle citovaného článku ústavy nemožno preto vyvodzovať len zo skutočnosti, že štátny orgán dôsledne nepostupoval v zákonom ustanovených lehotách (I. ÚS 86/02).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 3/00).

Ústavný súd nezistil, že by zložitosť veci alebo správanie sťažovateľky zapríčiňovali prietahy v konaní. Je síce pravdou, že podania sťažovateľky vykazovali nedostatky, na druhej strane Okresný súd Bratislava IV nevyvinul dostatočné úsilie potrebné na ich odstránenie a tieto ani neboli určujúce pre rýchlosť konania. Preto ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť, na základe ktorej by bolo možné považovať prvé a druhé kritérium za príčinu zbytočných prietáhov v konaní.

Pokiaľ ide o tretie kritérium, ústavný súd zistil prietahy v predmetnom konaní od 25. februára 1998 do 20. októbra 1999 a od 24. mája 2000 do 9. januára 2001, t. j. celkom v trvaní dvoch rokov a dvoch mesiacov.

Vychádzajúc z ustálenej judikatúry ústavného súdu je zrejmé, že sa nebolo možné stotožniť s argumentmi Okresného súdu Bratislava IV uplatnenými v jeho vyjadrení č. Spr. 3280/02 z 28. mája 2002.

Množstvo vecí pridelených sudcovi konajúcemu v tej-ktorej veci, nedostatočné personálne obsadenie sudcovských funkcií nie sú dôvodmi ospravedlňujúcimi objektívne existujúce prietahy v konaní. Podľa názoru ústavného súdu nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, že sa za tým účelom prijali včas a adekvátne opatrenia (mutatis mutandis I. ÚS 39/00, I. ÚS 55/02), inými slovami, otázky množstva vecí,

personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní (III. ÚS 14/00).

Ústavný súd už tiež vyslovil, že je vecou štátu a organizácie práce súdov, aby za situácie, ak tomu nebráni žiadna zákonná prekážka, nedochádzalo k zbytočným priet'ahom v konaní. Uplatnenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov nemôže byť zmarené len preto, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov súdu na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty (II. ÚS 52/99).

Povahu objektívnych príčin možno priznať právnym udalostiam, ale uplatnenie ústavou zaručeného práva sa nemôže zmarit' nenáležitým správaním štátnych orgánov, ktoré v mene štátu zabezpečujú uplatnenie práv zaručených ústavou (II. ÚS 64/97).

V právnom štáte, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasti okrem iných stelesnené také princípy, ako sú právna istota a spravodlivosť (princíp materiálneho právneho štátu), čo možno spoľahlivo vyvodit' z čl. 1 ústavy, sa osobitný dôraz kladie na ochranu tých práv, ktoré sú predmetom jej úpravy. Povinnosťou všetkých štátnych orgánov je zabezpečiť reálnu možnosť ich uplatnenia tými subjektmi, ktorým boli priznané (I. ÚS 10/98).

Z týchto dôvodov ústavný súd konštatuje, že uvedená nečinnosť Okresného súdu Bratislava IV je porušením základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd s'ťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil svojou nečinnosťou, vo veci konal podľa osobitných predpisov.

Keďže Okresný súd Bratislava IV už o časti žaloby s'ťažovateľky rozsudkom rozhodol, pričom proti rozhodnutiu už bolo podané odvolanie, v konaní o tejto časti bude ďalej konať odvolací súd. Ústavný súd mohol prikázať Okresnému súde Bratislava IV konať iba v tej časti, o ktorej Okresným súdom Bratislava IV ešte nebolo rozhodnuté.

S'ťažovateľka uplatnila aj návrh, aby ústavný súd prikázal Okresnému súde Bratislava IV rozhodnúť o jej žalobe do dvoch mesiacov od vyhlásenia nálezu.

Hoci v časti, v ktorej Okresný súd Bratislava IV už o žalobe sťažovateľky rozhodol, je tento návrh bezpredmetný, ústavný súd konštatuje, že takto sformulovanému návrhu nemožno vyhovieť ani vo zvyšnej časti, a to z nasledovných dôvodov.

Z už ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že sústava všeobecného súdnictva a ústavné súdnictvo sú vo vzájomnom pomere dvoch samostatných, na sebe nezávislých zložiek súdnej moci, pričom ich vzájomný vzťah nie je založený na princípe nadriadenosti a podriadenosti (napr. II. ÚS 21/96). Ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) a hoci nezávislosť všeobecných súdov je ohraničená rámcom ústavnosti, ústavný súd nemôže zasahovať do činnosti všeobecného súdu v konkrétnej veci takým spôsobom, ktorý by nahrádzal činnosť a najmä právne posúdenie procesných i hmotnoprávnych otázok všeobecným súdom v konkrétnej veci podľa zákona. V takom prípade by totiž ústavný súd prelomil princíp nezávislosti sústavy všeobecného súdnictva a prekročil tak svoje právomoci. Z uvedeného vyplýva, že ústavný súd môže v konaní o sťažnosti iba preskúmať, či postup alebo rozhodnutie všeobecného súdu je v súlade s ústavou, a v prípade, ak dospeje k záveru, že nie je, môže rozhodnúť niektorým zo zákonom predpokladaných spôsobov podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Jeho výrok sa však musí obmedziť na nápravu protiústavného stavu iba v takom rozsahu, ktorý neporuší princíp nezávislosti sústavy všeobecného súdnictva.

Ak by ústavný súd vyhovel návrhu sťažovateľky, jeho rozhodnutie by nutne implikovalo právne posúdenie procesných i hmotnoprávnych otázok v konkrétnej veci v tom zmysle, že o veci je možné rozhodnúť v lehote dvoch mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia. Avšak posúdenie procesných i hmotnoprávnych otázok v konkrétnej veci v tom zmysle, že o veci je možné rozhodnúť, t. j. že sú splnené podmienky na konanie a rozhodnutie, že neexistujú zákonné prekážky na rozhodnutie a najmä že skutkový stav je objasnený natoľko, že je možné rozhodnúť podľa zákonných ustanovení, je výlučne na posúdení všeobecného súdu a tvorí významný prvok nezávislého postavenia všeobecného súdu. Tento názor nakoniec potvrdzuje už aj nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 25/01, ktorým je senát ústavného súdu viazaný.

Sťažovateľka uplatnila požiadavku na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 30 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd z ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde s prihliadnutím na všetky okolnosti zakladajúce namietané porušenie označeného práva vrátane významu predmetu sporu pre sťažovateľku a s prihliadnutím na skutočnosť, že bolo opodstatnené očakávanie včasného odstránenia jej právnej neistoty. Ústavný súd tiež podľa zásad spravodlivosti uznal za odôvodnené priznať sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie vo výške 30 000 Sk, tak ako ho sťažovateľka žiadala priznať.

Napokon, sťažovateľka si uplatnila i trovy právneho zastúpenia.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania trovy.

Ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je odôvodnená aplikácia ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, preto náhradu trov právneho zastúpenia vyčíslených tarifnou odmenou podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb sťažovateľke priznal. Trovy právneho zastúpenia sťažovateľky pozostávajú z troch úkonov právnej pomoci, a to z prevzatia a prípravy zastupovania, zo spísania sťažnosti a jej doplnenia a zo spísania vyjadrenia k stanovisku Okresného súdu Bratislava IV. Za tri úkony, ktoré boli vykonané v roku 2002, patrí odmena v sume po 3 900 Sk a režijný paušál ku každému úkonu po 100 Sk, preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľky predstavujú celkom sumu 12 000 Sk.

Zo všetkých uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. mája 2003